

JOAN BAPTISTA MARIA VIANNEY I BELURE: UN RECTOR SANT.

SACERDOTS MALLORQUINS QUE HAN EXCEL·LIT EN AQUEST CAMP

Pere Fiol i Tornila
Rector de Muro

Dia onze de febrer de 1778, en el temple parroquial d'Ecully (França) es casaren els joves Mateu i Maria. Eren pagesos i tenien les terres suficients per a poder viure i emprendre la vida amb il·lusió i coratge, malgrat que hi hagués fortes nuvolades a l'horitzó de la nació francesa. La societat estava fortament estructurada i la noblesa i el clergat tenien força privilegis, que repercutien directament en l'anomenat Tercer Estat. Ara, dins aquest Tercer Estat, i a causa de la nova realitat econòmica que s'imposa, es genera una burgesia, que esdevé el sector més dinàmic de la societat francesa. De 1787 a 1789 hi ha el que coneixem com la *Revolta dels Privilegiats*, que fa que els Ministres del Rei suprimesquin certs privilegis fiscals, supressió que no serà acceptada per l'Assemblea dels Notables, cosa que farà convocar una reunió dels Estats Generals, a Versalles, dia 5 de maig de 1789. Dia 9 de juliol es proclama l'Assemblea Nacional Constituent, que durarà de 1789 a 1791. Dia 14 de juliol és presa la presó dita de la Bastilla, que esdevé el símbol de l'absolutisme monàrquic, es crea la Guàrdia Nacional a les ordres de La Fayette; s'instaura "la Grande Peur" per l'àmplia insurrecció camperola. És el moment en què molts d'aristòcrates emigren, s'aboleix, per part de l'Assemblea, el Règim Feudal i es declaren els Drets de l'Home i del Ciutadà. El mes

d'Octubre el Rei és traslladat de Versalles a París i són poques les coses que no es moguïn.

El matrimoni Vianney viu a les seves terres, a Dardilly, en el Departament d'Ain, Diòcesi de Lió. Són els anys que els neixen els fills: Caterina;¹ Joan Maria, que mor als cinc anys: Francesc, que també mor albat; Joan Maria, el futur Rector, que neix dia 8 de maig de 1786; Margalida², que els sobreviurà a tots, i Francesc, familiarment conegut com Cadet, el Petit, que l'any 1811 partirà de Dardilly per ocupar, en l'exèrcit, el lloc que deixava buit el futur Rector. No se sabrà res d'ell fins l'any 1882, morts ja tots els germans, quan es pensava que havia mort en campanya i que era un més dels nombrosos soldats desconeguts³.

Els primers anys de Joan Maria no foren gens ni mica tranquils, si bé la família vivia unida, dedicada a les feines del camp, a pasturar els animals..., hi havia feina per a tots i tots en feien. L'any 1790 es dona la coneguda Constitució Civil del Clergat⁴ que farà que les portes del temple parroquial romanguin sempre tancades, que el capellà desaparegui i de fet no queda res a Dardilly d'estructura social i religiosa a la vila. Sempre hi havia els ara anomenats "ciutadans" que ho havien d'arreglar tot, que tot anava malament perquè les coses no s'havien fet així com ells deien..., tira tira la por i el recel aniran fent que les famílies visquin a casa seva, i que es vagi amb molta mesura perquè les delacions són abundoses i les complicacions que es generen dins les famílies pageses..., és millor que no arribin a casa nostra, pensen els Vianney. La família Vianney és acollidora i sap escoltar i donar un tros de pa als qui hi arriben. Maria, la mare, mira, malgrat no hi hagi capellà i la parròquia romanguí tancada, de transmetre la fe als infants, i tots junts resen i enforteixen les devocions familiars.

(1) Caterina és la germana major, que ben joveneta es casà i passà a viure a Ecully.

(2) Margalida, que es casà amb Llorenç Guérin i morí als 91 anys, dia 08.04.1877, en la parròquia de Lissieux.

(3) Vide nota número 12.

(4) La Constitució Civil del Clergat és un conjunt de disposicions legislatives que donà l'Assemblea Constituent de França (1790), sancionades per Lluís XVI, que regulaven la distribució dels oficis eclesiàstics, els nomenaments i la dotació del clergat. De 135 diòcesis es passà a 85, dividides en 10 seus metropolitanes. Les parròquies no podien tenir menys de 6.000 feligresos. Sols podia haver-hi Bisbe i Rector, la resta de càrrecs eclesiàstics desapareixien: Arquebisbe, Canonge, Vicari... Bisbe i Rector havien de ser elegits pel poble. El Bisbe electe n'informava el Papa, sense esperar-ne confirmació. La dita jurisdicció episcopal pertanyia al Consell Episcopal, no al Bisbe. Tots els serveis religiosos eren gratuïts perquè l'Estat pagava el clergat. Pius VI l'any 1791 condemnà aquesta manera, però ja hi havia 60 bisbes elegits i consagrats. D'aquesta manera sorgí el nou Gal·licanisme, església nacional, també subsistia l'Església de l'Antic Règim, que restava fidel a Roma. Un poc de problema foren les consagracions dels nous bisbes populars, ja que els antics no les volien fer, però Tayllerand en consagrà dos dels nous i aquests curaren de fer-ho amb els altres.

A París, l'any 1791, l'Assemblea Constituent dóna pas a l'Assemblea Legislativa, que es perllongarà fins l'any següent, però el mes d'Agost hi ha forts aldarulls a París, a causa que les tropes franceses són derrotades a Prússia i Àustria, cosa que fa radicalitzar la revolució. Els jacobins i els "sans culotte" prenen les messions i fan la que es coneguda com a Segona Revolució. S'aboleix la monarquia i es proclama la República, donant pas a la Convenció Nacional (1792-1795). Dia 21.01.1793 Lluís XVI és executat. Volien manifestar que el canvi era tan gros que fins i tot arraconaren el calendari gregorià, que regia a tot occident, i instauraren l'anomenat Calendari Republicà⁵, que començà el dia de l'equinocci de la tardor de 1792, dia 21 de setembre, data també de la proclamació de la República, però, com sempre, els revolucionaris engendren un moviment que els capola a ells mateixos, per això el mes de juny de 1793 es fa la Constitució de l'any I, els girondins són arraconats i comencen a comandar els jacobins. Robespierre implanta el Terror, però té una manera de dur l'economia que no és acceptada per la burgesia, que no deixarà de treballar per fer un cop d'estat contra Robespierre (27.07.1794), qui caurà i això farà que comenci la tercera etapa de la Revolució. En la primavera de 1795, jornades de Germinal i de Pradial, són reprimides les revoltes populars i es dóna la Constitució de l'any III, que és molt més moderada que l'anterior, establint-se l'anomenat Directori.

És el moment (1795) que arriba a Dardilly el ciutadà Dumas i obri una escola, a la qual hi comença a anar Joan Maria. Té 9 anys. De fet l'església era tancada i el capellà havia desaparegut, però des de Lió, on hi havia el Vicari General, s'havia anat organitzant tota una xarxa de centres pastorals, per anar atenent la gent. Dardilly depenia del centre pastoral establert a Ecully i atès per un grapat de capellans que no havien volgut jurar la Constitució Civil del Clergat ni s'havien exiliat, els quals simulant l'exercici d'un ofici artesà, s'anaven passejant, amb les eines a coll o en un carretó, i d'aquesta manera confortaven els cristians i els administraven els sagraments.

Aquesta és la primera visió del capellà que té Joan Maria. És infant i veu la Religió perseguida i manipulada, experimenta que allò que alimenta i confora la vida de pietat de la família ho han de fer d'amagat i amb recel. De fet les idees de la Il·lustració, sintetitzades admirablement en l'*Encyclopédie*⁶, publicada entre 1751 i 1765, van fer minvar fort ferm les vocacions religioses

(5) Començà el 22.09.1792 i durà fins que Napoleó l'abolí i dia 01.01.1806 França tornà a rodar amb el calendari de la cultura occidental. La tardor estava integrada per: Vendimiari, Brumari i Frimari. L'hivern: Nivós, Plujós i Ventós; la primavera: Germinal, Floreal i Pradial; l'estiu: Messidor, Termidor i Fructidor.

(6) *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers*. Obra publicada entre 1751 i 1765 dirigida per Denis Diderot, on d'Alembert, Voltaire, Montesquieu, Rousseau i altres autors exposen l'ideal filosòfic del segle XVIII. Tingué fortes contrarietats tant per part de l'Església com de la mateixa monarquia francesa.

per tot França, de manera que el nou poder polític que s'instaurava, mirava de concentrar els Religiosos/es en certs Monestirs, i així, es deixaven buits uns edificis, que podien ser venuts amb facilitat, com també les terres que tenien; d'aquesta manera podien entrar a l'erari públic uns diners, que mai podien alleugerir la bancarrota que generava el Govern. No s'aturaren a pensar que hi havia diferents Ordes i Congregacions, sols miraven el nombre de persones que podien ser alimentades en el nou emplaçament que els assignaven. Aquesta nova situació no era ben vista, ni suportada bonament pels religiosos afectats.

Dels 160 bisbes que hi havia a França en el moment que s'havia de jurar la Constitució Civil del Clergat (1790), sols set feren el Jurament, i d'aquests set, sols quatre eren bisbes titulars. Els nous bisbes havien de ser elegits pels compromissaris de cada Departament⁷. Per cada cent habitants un compromissari. A Lió, el Departament de la família Vianney, li pertocaren 900 compromissaris per elegir el Bisbe, i el dia de l'elecció sols se n'hi presentaren 528⁸. Atès el cas de la nova estructuració que els revolucionaris havien fet per a l'Església de França, quedaven 80 diòcesis, i eren 80 els bisbes que s'havien d'elegir d'entre els capellans i religiosos que havien jurat la Constitució Civil del Clergat, sense cap altra intervenció que la del poble. S'elegiren 55 Rectors; 11 Religiosos; 6 Canonges; 5 Professors; 2 Preveres sense càrrec i un que ja era bisbe. L'elecció dels Rectors per cada poble, no hi va haver manera d'arreglar-la. Cada poble volia son Rector i de juramentats no n'hi havia prou per cada una de les parròquies, però les coses, en aquest moment es complicaren més, ja que per les derrotes que patia l'exèrcit francès a l'exterior, l'any 1792, que, com hem dit donà pas a la Convenció Nacional (1792-1795), començà a circular el rumor que l'Església afavoria els contraris, que Monestirs i Rectories aixoplugaven enemics de França i guardaven les armes per lluitar contra França, per això dia 03.08.1792 s'implanta un nou Jurament que havien de fer tots els religiosos i capellans. Qui no el fes deixaria de cobrar la pensió, però veient la poca incidència que tenia la norma, el mes de setembre es determinà que qui no tornàs a jurar seria condemnat a mort. L'exili de capellans, bisbes, religiosos/es fou espectacular. Els bisbes i l'alt clergat s'exiliaren a l'estranger i s'estima que més de 40.000 capellans s'exiliaren per salvar la vida⁹. Serà dia 24.04.1793 que dos Decrets de la Convenció

(7) No hi podia haver cap intervenció ni del Papa ni dels bisbes veïns.

(8) Fliche Martin. *Historia de la Iglesia*, vol. XXIII, pàg. 71.

(9) A Mallorca, hi arribaren diferents persones fugint de la Revolució. Unes, primer, s'establiren a Catalunya, però quan les tropes franceses hi arribaren, passaren a Mallorca. Tal és Sor Marie Rose Viau, qui nasqué a Cavaillon l'any 1741, professà en la Congregació de Maria, en el Convent de l'Ensenyança d'Avinyó l'any 1771, prenent el nom de Sor Maria Rosa del Cor de Jesús. L'any 1789 passa a Barcelona, fugint de la Revolució, i quan Napoleó envaeix Catalunya passa a Mallorca, hostatjant-se en la Casa Piscina Espiritual de Nostra Senyora de la Pietat

establiran que si sis ciutadans delaten un capellà no juramentat, en 24 hores ha de ser condemnat a mort o deportat a la Guaiana. El mes de setembre del mateix any s'aprova la Llei de laïcitat de l'Estat, fet que comportava que gent casada per l'Església, per tant tenia un matrimoni indissoluble, es divorciava, i si es volia tornar a casar, els capellans juramentats els havien de casar, i això ja era massa feixuc per a certes consciències, que havien jurat la Constitució Civil del Clergat per atendre la gent i de la manera que pensaven que era possible mantenir l'Església. A més també havien de casar no pocs capellans i religiosos/ses que es casaven perquè la llei els ho permetia.

A mesura que passaven els anys l'Església clandestina s'anava organitzant millor, i l'equip de preveres que, des d'Ecully, curaven de la pastoral de la comarca, anava coneixent més i millor el que podia fer i com ho podia fer. Per Pasqua de 1797, Mn. Groboz és a la casa dels Vianney i demana a Joan Maria si s'havia confessat mai, i davant la resposta negativa de l'infant, que és a punt de complir els dotze anys, allà mateix, vora el rellotge de la casa, el bon sacerdot escoltarà la primera confessió del futur Rector. Joan Maria sempre recordarà que va ser vora l'antic rellotge de la casa. Sa mare parlarà amb la germana Margalida, casada amb el Sr. Humbert, que viu a Ecully, perquè Joan Maria vagi a viure a casa seva i així es podrà preparar per fer la Primera Comunió, cosa que farà en la Pasqua de 1799, a punt de complir els 13 anys. Serà aquest mateix any, dia 9 de novembre, quan Napoleó, victoriós en els combats, farà un cop d'Estat, dona per acabada la Revolució i instaura el Consolat.

Totes les coses començaren a canviar per a l'Església. La parròquia començà a obrir-se per al culte, ja podien anar a missa i a practicar-hi les devocions pietoses, però també Joan Maria començava a ser gran i son pare el vol devora ell per fer feina, així les feines no són tan feixugues ni tan llargues. Les germanes i el germà petit trauran el ramat i curaran de les pastures, a Joan Maria ja li pertoca treballar com un home vora son pare. Però Joan Maria ha encabít una il·lusió. Vol ser capellà. Veu que hi ha pocs capellans, que els antics rectors itinerants s'han anat assentant en una parròquia o altra, i en queden moltes sense capellà, i pensa que la gent, com la del seu poble, és bona, i si els parlen de Jesús, l'estimen. Com més va pren més força en ell la idea de ser capellà. En parla amb sa mare, amb la tia Humbert, amb ses germanes, i veu que son pare arrufa el nas quan sent parlar d'aquestes coses, perquè va molt millor

(Palma) i aquí morí l'any 1832. Deixà diferents escrits sobre mètodes de pregària, alguns dels quals foren publicats després de la seva mort. Un grup de trapencs francesos feren el mateix camí i l'any 1810 s'establiren en la vall de Sant Josep de la Palomera (Andratx), on el Canonge Pere Roig els bastí un monestir seguint els cànons de l'arquitectura rural mallorquina, que ocuparen fins l'any 1820, cedint les edificacions a la Misericòrdia, fins que en la desamortització de 1835 passaran a la Diputació. De totes maneres la seva estada en aquella vall, li canvià el nom, i ara és coneguda com la Trapa.

fer feina junts, ret més, i per altra banda els Vianney no estan per pagar uns estudis al fill major. La germana major, Caterina, es casa i va a viure a Ecully. Joan Maria hi podria anar, estaria a casa seva i estudiaria a la Rectoria, ja que l'antic missioner, Mn. Balley, ha organitzat allà mateix, a la Rectoria, un grup d'al·lots que estudien per poder passar després al Seminari.

Napoleó ha anat arreglant les coses referents a l'Església. L'any 1801 s'ha firmat un Concordat amb la Santa Seu, que ara no cal analitzar; l'any 1802 l'oncle matern de Napoleó, Josep Fesch, es nomenat Arquebisbe de Lió i l'any següent es creat Cardenal i ambaixador del Govern francès davant la Santa Seu; treballa de bona manera perquè el Papa vagi a França per coronar son nebot, cosa que arribarà a fer l'any 1804¹⁰. El Cardenal Fesch no és que fos un bon diplomàtic, malgrat que li pertocàs fer moltes coses d'aquestes en aquells moments, però sí que va ser un bisbe que va saber comprendre el moment que vivia l'Església de França i ajudat pels capellans experimentats, que havien capejat el temporal de la Revolució, reorganitzà la Diòcesi. Mn. Groboz, el capellà que havia confessat per primera vegada Joan Maria, era el Vicari General i regia la Diòcesi, atès el maneig diplomàtic que havia de dur l'oncle de l'Emperador. És evident que una de les tasques que amb més coratge emprengué aquell Vicari General va ser establir, en diferents rectories, escoles en vistes a augmentar els alumnes del Seminari i així poder tenir més sacerdots.

L'any 1805 la família Vianney arribà a doblegar la voluntat del pare i Joan Maria va poder anar a estudiar a la Rectoria d'Ecully. Té 19 anys i la majoria dels seus condeixebles són al·lots. És més destre amb les mans per a les feines, que no amb la intel·ligència per aprendre aquelles declinacions i conjugacions llatines, cosa que veu que sos companys aprenen amb tota facilitat. Ara li arriben al cap un caramull de preguntes ben punyents: Per parlar del Bon Jesús he d'aprendre tot això? Per ensenyar a resar he d'aprendre tot això? Per què serveix tot això?... Mn. Balley veu el problema i no deixa d'encoratjar-lo, però la realitat d'aquells estudis el copeja ben fort. Acaba el curs i els al·lots se'n van alegres i contents. Joan Maria té l'alegria molt enfora i una forta i negra fosca li enrevolta el cap. Sols Déu Nostre Senyor pot obrir-li el cap i fer que el llatí no li aturi el camí cap a l'altar, per això pujarà, demanant almoïna, a la tomba de Sant Francesc de Régis perquè Déu li obri el cap per als estudis¹¹. El proper curs segueix vivint en la casa de la tia i anant a

(10) Josep, Cardenal Fesch, va néixer a Ajaccio (Còrsega) el 01.03.1763, germà de Laetitia Bonaparte, mare de l'Emperador. L'any 1802 fou nomenat Arquebisbe de Lió i l'any 1803 fou creat Cardenal pel Papa Pius VII, treballant perquè el Papa anàs a França per coronar el nebot. L'any 1811 presidí, a París, un Concili nacional, que resultà ser a favor del Papa i contra l'Emperador, per això caigué en desgràcia i l'any 1814 es retirà a Roma, on morí l'any 1839, a posta Joan Maria va haver de ser ordenat pel veí Bisbe de Grenoble.

(11) Aquest sant és conegut com l'Apòstol de l'Occitània en el Llenguadoc.

la Rectoria. Vindrà la quaresma (1807) i el Cardenal farà la Visita Pastoral a Ecully i li donarà el sagrament de la Confirmació. És el moment que completa el seu nom, d'ara endavant, oficialment, serà Joan Baptista Maria. Estava determinat que els seminaristes no havien de fer el servei militar, però, de vegades hi ha equivocacions i els llistats no són complets, per això, en la tardor de 1809 arriba a Dardilly la carta que el crida a files. La família, que no en feia comptes, passa l'avis a Ecully, on tothom queda sorprès, però no hi havia solució. Joan Maria ha de partir. Es presenta a Lió, va al quarter, li fan les revisions que mana la llei, el troben un poc magre de salut, repeteixen les proves i el seu batalló parteix a la guerra d'Espanya, mentre ell encara resta a l'hospital. Partirà després i no arribarà a agafar mai son batalló. Uns pagesos el recullen i en lloc de guiar-lo cap al batalló, l'amaguen i fan del jove soldat un desertor. Quan Joan Maria se n'adona, ja és massa tard. Farà escola als infants del lloquet aperduat per les muntanyes i boscs de Forez i conrará unes bones amistats entre aquella gent. Bé haguera agradat als vilatans d'allà que hi quedàs i fos son capellà. El matrimoni de Napoleó amb l'arxiduchessa Maria Cristina (25.03.1810) durà una llarga amnistia, a la qual s'acollirà el desertor de Noez. Son germà Francesc ocuparà sa plaça en l'exèrcit i Joan Maria retornarà a Ecully per seguir estudiant. És el mes de gener de l'any 1811.

Mn. Balley està tot content. Ara Joan Maria, que ja té 25 anys, no anirà a viure a ca la tia, viurà en la Rectoria, ja que la germana del Rector, la senyoreta Balley va morir dia 03.08.1808 i Joan Maria compartirà amb ell les feines de la casa i les de la parròquia. Als pocs dies mor, a Dardilly, la mare de Joan Maria, dia 8 de febrer, fet que uní en el dol tota la família, més no podent localitzar el germà petit que era a la guerra¹². Aquest mateix any (1811), acabats de complir els 25 anys, dia 28 de maig, rep la clerical tonsura i comença a pertànyer a l'estat eclesiàstic. L'any 1812 passa a fer un any de Filosofia al petit Seminari de Verrières. Els resultats acadèmics foren decebedors. Els professors explicaven en llatí i els alumnes havien de respondre en la mateixa llengua, cosa impossible per al jove clergue. Realment Joan Maria era un bon seminarista, honrat, pietós, bon company dels altres, tots confiaven en ell..., però no tocava pilota quan els professors li feien preguntes, el llatí, per a ell, era un mur insuperable, però, en aquell moment, les coses eren i anaven així. Joan Maria pren una determinació ben clara: es farà frare llec. Va parlar amb els Germans de La Salle, n'hi havia un del seu poble, i ho veu tot clar, però ho ha d'anar a comunicar amb Mn. Balley a la

(12) Tota la família es pensava que havia desaparegut en guerra, però dia 08.11.1882 es presentà una filla del dit Francesc, dient que son pare, retornat de la guerra s'havia establert a la Savoia, on s'havia casat i havia mort als 36 anys. Trochu, Mgr. Francis. *Le Curé d'Ars Saint Jean-Marie-Baptiste Vianney*, ed. Résiac 1983, pàg. 94.

Rectoria d'Ecully. El Rector, quan va haver escoltat el seminarista, parteix tot d'una cap a Lió, parla amb els professors del Seminari, amb el Vicari General i resolen que aniran a la Rectoria i allà examinaran a qui va quedar en blanc davant el Tribunal. Allà, a la rectoria, sense l'aparell acadèmic que tots els exàmens duen, els professors van veure que sabia cosa, molt més del que pensaven després de sentir-lo en el moment de l'examen, per això l'aprovaren i va poder passar al Seminari de Sant Ireneu, a Lió.

Allà començà el curs 1813-14 fent una setmana d'exercicis espirituals amb els altres 250 seminaristes. Es tornà a repetir la història: seminarista exemplar i resultats acadèmics decebedors. Va ser a temps d'escoltar el Cardenal Fesch que ben sovint els deia que volia uns capellans que cuidassin molt la figura. Volia que anassin nets i ben arreglats, que oferissin una presència modesta però agradable, els encoratjava, seguint el costum del moment, que es posassin pólvores als cabells per anar ben pentinats, que duguessin sabates amb sivelles platejades, i que quan sortissin al carrer duguessin capell i capa sencera¹³. De totes maneres el Cardenal era realista, i atesa la manca que tenia de capellans, es conformava que aconseguissin una ciència "competent", però havien de ser capellans pietosos.

Davant la problemàtica que oferia el llatí a certs seminaristes, es determinà fer un grup que seguiria la temàtica acadèmica en francès, però davant el tribunal examinador Joan Maria no aconseguia cap resultat. La bona reputació que tenia, tant espiritual com acadèmica, Mn. Balley va fer que Vianney pogués estar amb ell, en la Rectoria d'Ecully, i que allà anirien a examinar-lo. El bon Rector li ensenyà Teologia, Sagrada Escripura, Moral..., i l'encaminà pel viarany de la mortificació, de la pregària, de l'entrega generosa a les ànimes.... Dia 02.07.1814, a l'església de Sant Joan Baptista de Lió, de mans de Mns. Simon, Bisbe de Grenoble, rebia els quatre ordes menors i el Subdiaconat; dia 23 de juny de 1815 el Diaconat i el mes d'Agost del mateix any va fer, a peu, el camí fins a Grenoble, i allà fou ordenat prevere i digué la primera missa.

De 1815 a 1818 fou Vicari d'Ecully ajudant i aprenent del bon Rector Balley. Quan aquest morí fou destinat a Ars, lloquet d'uns 300 habitants que ni tan sols era parròquia, era una Vicaria in Capite, però per a la gent era el Sr. Rector, i de 1818 fins a la mort (04.08.1859) fou el pastor i pare d'aquella gent, signe de la presència amorosa de Déu per a tot el poble, per a la contrada i per a tota una nació que, passada la tempesta revolucionària, gaudia de veure la presència d'un Déu que perdona i els cridava a tornar a la Casa del Pare, a l'Església.

(13) Trochu, obra citada, pàg. 109.

Quin model de prevere era Joan Maria?

Potser dir que era un Rector “clàssic” seria una bona resposta, ara bé aquest “clàssic” es manifestava:

- Entregat i disponible per a la feligresia, i per als qui el cercaven, les 24 hores de cada dia.
- Home de pregària constant: “Oportet orare et non deficere.”
- Home de mortificació.
- A més de dur amb elegància la vida diària, les disciplines i els cilicis l’acompanyaven sempre.
- Exageradament mortificat en el menjar. Amb una o dues patates bullides en tenia prou.
- Exigent en el compliment de les coses que entenia que havia de fer un Rector: Breviari, malalts, catequesi, missa, Ofici els diumenges amb sermó, hores de confessionari...
- Preocupat pel poble: feina en diumenge; diversions; cafès: tots tancaren; ball d’aferrat: negava l’absolució a qui hi anava. Pagà la carrera a un jove del poble perquè anàs a estudiar magisteri i fes de mestre al poble, ja que els qui enviava el Govern no aguantaven. Igual va fer amb dues al·lotes perquè ensenyassin a les nines. No hi havia pobres a Ars i els captaires que hi arribaven sempre trobaven per menjar i lloc on romandre.
- Home de Culte: comprà molts i bons ornaments litúrgics per a una església que era realment pobra i mancada de tot.
- Reconstruí el campanar (1820). Obrí i aixecà les capelles, ja que no n’hi havia cap:
 - la de la Mare de Déu 1820; Sant Joan Baptista 1823; Ecce Homo 1833; Santa Filomena 1837..., a la fi de la vida projectà, amb l’arquitecte Pierre Bossan, una nova i bella església per a Santa Filomena.

El Clergat a Mallorca

Són moltes les vegades que simplifiquem les coses per poder manejar-les millor, però aquesta simplificació ha de ser conscient, si volem que sigui útil. Cal partir del que anomenam Il·lustració per a comprendre els esdeveniments i les noves maneres d’entendre el món que trobam a la fi del segle XVIII i tot el XIX. A Espanya, abans de la Revolució Francesa, ja trobam que l’Església se sentia perseguida i de fet no poques lleis i normes del regnat de Carles III (1759-1788) van per aquest camí. Moltes vegades hom té la sensació que el Rei volia convertir els eclesiàstics en un cos de funcionaris de l’Estat, perquè,

a ses ordes, duguessin endavant tot un caramull de reformes socials que ell manava¹⁴. De fet els clergues eren molts i el seu estil de vida no devia ser massa exemplar ni productiu, ja que dia 02.03.1751 surt de la Cúria Eclesiàstica de Mallorca una carta, enviada als Rectors de Marratxí, Santa Maria, Inca, Campanet, Santa Margalida, Muro, sa Pobla, Pollença, Selva i Lluc manant que d'avui fins l'últim dia de juliol no surtin a caçar amb cans i escopetes; com també el mateix dia surt l'orde que mana a tots els clergues que dues vegades cada mes, han d'anar a combregar amb sobrepellís o roquet, a la Missa Major, després que el celebrant hagi sumit, al peu de l'altar major, i quan hauran de rebre ordes, hauran de presentar aquest certificat¹⁵. De fet el clergat d'aquesta època s'ha caricaturitzat d'aquesta manera: a) sacerdot mundà que gaudeix de mostrar son enginy en els salons socials de l'època; b) Sacerdot erudit, que, gaudint d'un benefici, es dedica a l'estudi, c) Sacerdot rural que sols la vestimenta fa diferent dels altres pagesos¹⁶. És evident que és una caricatura i que no deixava d'haver-hi sacerdots zelosos que guiaven i enfervorien el poble cristià.

El Carlisme

Teòricament el carlisme seria el corrent polític, que a la mort de Ferran VII (29.09.1833), emparant-se en la Llei Sàlica, no acceptà que dona Maria Cris-

(14) Potser en trobam una mostra en el control que la Corona exigia a l'Església, i que podem concretar en la Pragmàtica Exequatur de 18.01.1762, revocada el 05.07.1763, però posant-ne un de nou el 16.06.1768. Fixem-nos en aquest reguitzell de normes: 1r Els jutges eclesiàstics no poden posar civils a la presó, ni embargar-los els béns; 2n Els clergues han de portar vestit eclesiàstic; 3r Els beneficiats han de residir en el lloc de llur benefici, àdhuc els bisbes, si no, perden el Benefici; 4t Els indultaris apostòlics han de presentar llurs privilegis a la Corona; 5t S'urgeix la contribució de tots els béns de mà morta, seguint l'article 8 del Concordat de 1737; 6è Que el Nunci no pot donar cap ordre a la Cort de Madrid; 7è Que l'administració del qui es trobava "Excusat" d'assistir a actes, passàs a la Reial Hisenda; 8è Que fossin perseguits els qui traguessin plata i or d'Espanya, encara que fos per dur-ho a Roma; 9è Els regulars havien de viure en son Convent; 10è Urgeix serietat als examinadors de les oposicions a Rectories; 11è De cap manera es podien comprar béns de mà morta; 12è Que de cap de les maneres els regulars visquessin fora del Convent, en pobles, per administrar hisendes; 13è Es prohibeix als clergues posar plets i mesclar-se en assumptes temporals; 14è Els clergues i els regulars havien de contribuir a les despeses que feien els militars, segons llurs propis béns; 15è Tots els Rectors i Vicaris que en aquell moment vivien a Madrid havien de reincorporar-se a llurs parròquies. Olaechea, R. "Las relaciones de España con la Santa Sede en el siglo XVIII", apud Fliche Martin *Historia de la Iglesia*, vol. XXI, pàg. 548. Vulguem no vulguem, això havia de fer la sensació que l'Església era perseguida, mancada de llibertat. Semblava que el Rei volia convertir el clergat en un cos de funcionaris reials pagats per l'Església. No oblidem que expulsà els Jesuïtes perquè eren una força al servei del Papa i perquè s'oposaven a les reformes socials i culturals que volia dur endavant la Corona.

(15) Arxiu Parroquial Santa Maria la Major (Inca) Carpeta núm. 108, foli 1.

(16) Fliche Martin, Obra citada vol. 24 pàg. 511.

tina fos la Reina Regent fins que la petita filla del Rei Ferran, la dita Isabel II, fos major d'edat, per això, seguint la tradició borbònica que les dones no regnaven, proclamaren don Carles Maria Isidre de Borbó Rei d'Espanya.

Políticament Espanya es dividí en dos bàndols, trobant tots dos recolzament a Europa: Rússia, Àustria i Prússia, evocant l'antiga Santa Aliança, reconegueren Carles; Anglaterra, Portugal i França firmen el Tractat de Londres per donar ajuda a Isabel II. Roma es declara neutral, però es veia molt bé que mirava amb més afecte la causa carlista, ja que aviat nomenà el Bisbe de Lleó, ministre plenipotenciari en la Cort de Carles, autoritzava tretze bisbes a ser-ne Senadors, i no reconeixia Isabel II i la Nunciatura de Madrid restava buida. Aquesta era la situació. De fet quedà de forma ben palesa l'escissió d'Espanya en dues realitats mogudes pel sistema de guerrilles, que tant bé havien funcionat en la guerra del francès (1808). El País Basc, Navarra, Rioja, Catalunya, València i Aragó eren Carlistes, mentre que el Sud era Cristí o Isabelí, però en el fons el que hi batejava era una lluita entre conservadors tradicionalistes i liberals progressistes. La pugna pel poder polític es resolrà per les armes i les conxorxes que s'aniran fent, malgrat fossin moltes les vides que es perderen i els anys dificultosos que s'hagueren de patir. La lluita ideològica fou i és molt diferent. Cal dir que el clergat mallorquí, com la gran majoria del clergat de tot l'Estat espanyol, s'abeurà fort ferm del carlisme, potser no tant com a ideari polític, però sí com a antídote contra el liberalisme, ja que en el fons el liberalisme pretenia transformar la societat i establir un nou règim. Nou règim que, en línies generals, anava per aquests camins:

1. Llevar o "robar" els béns eclesiàstics o de mà morta.
2. Suprimir la Inquisició.
3. Proclamar la llibertat d'impremta: llibres i revistes protestants, racionalistes, herètics.
4. Proclamar la Sobirania Nacional.
5. Proclamar les llibertats que llavors es deien "fonamentals", per tant cada un podia tenir la religió que volgués, donar l'ensenyament que volgués als fills....
6. Proclamar la divisió de poders, ja no seria el Rei qui legislàs, fes complir les lleis i judicàs.
7. Proclamar l'abolició de totes les jurisdiccions, per tant de l'eclesiàstica.
8. Proclamar el sufragi directe i tira tira s'aniria al sufragi universal.
9. Proclamar una Monarquia Constitucional, limitant així els poders del Rei.
10. Reorganitzar les províncies i els municipis. Tot lloc de més de mil habitants serà municipi.

Era evident que es rompia la unitat catòlica i s'obria la porta a qualsevol nova religió. Aquest canvi no era fàcil i les alternances de poder feien que amb molta facilitat es canviàs la Constitució, basta veure les que es proclamaren. N'hi va haver que ni tan sols foren firmades: 1808; 1812; 1837; 1845; 1856; 1869; 1873; 1876; 1931 i ja hi podem tenir l'actual de 1978.

Aquestes lluites entre liberals i conservadors incidien de manera molt directa en la pastoral, ja que, perquè la Constitució arribàs al poble, el Govern volia i manava que els capellans, des de la trona, l'explicassin al poble, cosa que no era gaire bona de fer per a qui no combregava massa amb les idees que duia la Constitució, però el que fou més dolent va ser que així com el Govern els obligava a emprar la trona per aquesta causa, també la trona podia ser emprada per defensar l'altra causa. Bisbes desterrats de llurs diòcesis, rectors desterrats de llurs parròquies, altres d'empresonats..., i per altra banda defensors del règim nomenats bisbes o canonges o altres prebendes amb les quals el Govern volia premiar els "seus" o castigar els "contraris". No entrarem gaire per aquest camí perquè és llarg i ben ufanós: 1831 hi ha un alçament liberal que ràpidament fou sufocat, mentre que l'any 1835, el mes d'agost, tenim la Llorençada, que fou un aixecament carlí a Manacor, promogut, davall davall, pels frares dominics. L'any 1837 es prohibeix als bisbes administrar el sagrament de l'Orde i donar lletres dimissòries perquè cap espanyol no sigui ordenat. L'any 1844 Isabel II es declarada major d'edat i el general Narvaez instal·la un règim moderat, els bisbes aniran deixant l'exili i retornant a llurs diòcesis, retorna el Nunci a Madrid i tira tira s'aniran establint les relacions amb la Santa Seu, que duren a la firma del Concordat de 1851.

Aquesta normalització diplomàtica no comportà la fi de les lluites entre liberals i conservadors, sols és un episodi. Fixem-nos en dos personatges clericals i catalans que tingueren una forta incidència entre els capellans mallorquins:

Mn. Fèlix Sardà i Salvany (1844-1916). L'any 1865 era ordenat prevere, es llicencià en Filosofia i Lletres i amb el pseudònim "un obscurantista de buena fe" anà escampant articles i fulletons, en català i castellà, duent la gent cap a l'integrisme. Fou un gran defensor del *Syllabus* i un gran lluitador contra els principis que defensà la Revolució Francesa, sobretot des de la publicació *Revista Popular*, que dirigí de 1871 a 1916. L'any 1884 publicà *El liberalismo es pecado*, que es convertí en el programa doctrinal del partit carlí, anant, evidentment, contra el liberalisme, practicant una bel·ligerància sectària i injuriosa, que donà nom a l'integrisme. El mateix any publica *Año sacro* i l'any 1885 *Apostolado seglar*, obra molt reeditada. Amb totes aquestes obres es convertí en un gran defensor de la unitat catòlica d'Espanya. L'any 1887 la Santa Seu, mitjançant la Sagrada Congregació de l'Índex, li elogiava el que feia i escrivia, mentre condemnava l'obra *El proceso del integrismo*, publicada l'any 1885 pel canonge de Vic Celestino de Pazos, que s'oposava a

la teoria de Sardà. El mateix any una part de la jerarquia eclesiàstica, membres del Govern i escriptors fan redactar un memorial, escrit per l'escolapi Eduard Llanas, on presenten certes tesis de Sardà i Salvany com a contràries a les encíclicues *Cum multa* de 1882 i *Immortale Dei* de 1885: *Exposición a S.S. León XIII*. Roma respongué matisant les coses. De totes maneres, totes aquestes coses influïren molt en el nostre clergat, dividiren el carlisme i contribuïren a la creació del Partido Integrista Español (1888) de Ramón Nocedal. Volien que Sardà el presidís, però no ho acceptà, i l'any 1896 hi rompé definitivament amb l'article "Alto el fuego".

Un altre personatge que també tingué forta ressonància entre el nostre clergat fou Mn. Segimon Pey i Ordeix (1867-1935), que sortí de Catalunya i als 26 anys fou ordenat prevere al Burgo de Osma. Promogué, per Castella, diferents publicacions de tipus integrista i l'any 1897, a Sòria, fundà la revista *El Urbión*, setmanari de marcat sentit tradicionalista i integrista. L'any 1899 retornà a Barcelona i d'allà expandí el setmanari, que arribava molt per Mallorca. Cal dir que els ermitans de la Cel·la de Pollença, que acabaren malament, n'eren uns gran defensors i propagadors. L'any 1900 Pere Joan Campins i Barceló és el primer bisbe d'Espanya que condemna *El Urbión*, condemna sortida en el bolletí del Bisbat de Mallorca que fou reproduïda gairebé per tots els bolletins dels Bisbats d'Espanya. El mateix any el Bisbe de Barcelona Josep Morgadas també prohibeix el setmanari i una misteriosa Asociación Sacerdotal en Defensa de la Disciplina, que també promovia Pey i Ordeix, que anava contra els bisbes, els jesuïtes i el clergat que ell nomenava "catalista". L'any 1901 escriu una filípica contra el Bisbe Campins i Mossèn Alcover *El Cisma en España*, ja l'any 1900 havia escrit, defensant-se, *Los errores del Cardenal Casañas en el edicto de condenación de "El Urbión"*. L'any 1902 la Sagrada Congregació del Sant Ofici l'excomunicà, l'any 1903 es retractà. Envia la retractació a Mallorca, que és publicada en el bolletí del Bisbat (1903, pàg. 202-204 bis). El mes de novembre es retira a Montserrat, però el mes d'agost de 1904 fugí de Montserrat, se secularitza, va a París i l'any 1911 es casa a Port-vendres, no deixant d'escriure contra l'Església, contra els jesuïtes, contra el celibat...

Dic que a Mallorca aquestes coses tingueren gran ressonància, basta veure la biografia de Mn. Pere Antoni Melis i Massanet (Capdepera 1853 – Palma 1928). Era patge del Sr. Bisbe i l'any 1880 era ordenat prevere. Restà adscrit a la parròquia de Sant Nicolau (Palma), curà la feligresia de Galilea, l'any 1886 era Ecònom de Puigpunyent i l'any 1877 Rector de Calvià, fou qui acabà la construcció del temple. Era col·laborador de la publicació integrista catòlica *El Centinela*¹⁷, com també d'*El Urbión*, que ja coneixem. Per les seves pos-

(17) Segons la GEM, "Centinela, El Setmanari editat a Palma entre 1887 i 1891. D'ideologia tradicionalista, atacava el liberalisme i prengué partit pel pretendent carlí Carles VII, fins al

tures l'any 1892 el Bisbe Cervera va fer que renunciàs la Rectoria de Calvià, restà uns mesos al convent de Sant Felip Neri de Porreres i després passà a viure a Capdepera, on es radicalitzà en son integrisme. El diumenge dia 04.10.1899 fa un sermó a Manacor, una bona part del qual fou publicat en el número 97 d'*El Urbión*. Se li retiraren les llicències de predicar, si bé tingué permís verbal per predicar la Quaresma de 1900 a Costitx. Se li obri procés i la sentència arriba dia 7 d'abril, però ja ha sortit de Mallorca sense entregar les llicències de predicar. Dia 29.11.1901 li és donat permís per a anar a Amèrica dos anys. L'any 1904 encara hi era, però ja l'any 1906 era a Mallorca, a Capdepera, passant posteriorment com a adscrit a la parròquia de Sant Jaume (Palma). Féu diferents publicacions: 1904: *Estética del amor o idea, sentimiento y obra de filosofos-poetas y artistas*; 1912 *Estética del amor. Teoría*; 1916 *Pesetas y la revolución desde arriba...! Por autoridad y obediencia*; 1916 *Estética del amor. Experiencia por duros y pesetas*.

Potser no hauria d'acabar aquest apartat sense dir una paraula, en aquest moment convulsiu del segle XIX, sobre dos personatges força significatius de la nostra Església. Ambdós vénen del claustre, són frares, i són de signe oposat. Un és el P. Miquel Ferrer i Bauçà (1770-1857). He de dir que les exclaustracions de 1821 i de 1835 van fer que moltíssims regulars treballassin molt a favor de l'integrisme i contra el liberalisme. El P. Miquel l'any 1809 va fundar la Congregació de les Germanes Terciàries Trinitàries i l'any 1826 la Congregació de Trinitaris de Mallorca. Catedràtic de Filosofia Lul·lista de la nostra Universitat de 1795 a 1816, manifestà sovint un caràcter exaltat i polèmic contra tot el que fes olor a Constitució i sempre a punt per a defensar i predicar l'absolutisme. Ànima i redactor del *Diari de Buja* (1812), *Lluna Patriòtica Mallorquina* (1813), *Nou Diari de Buja*, *La Aurora Patriòtica Mallorquina*, de manera que quan arribà la restauració absolutista de 1814 va ser passejat triomfalment pel carrers de Palma i ell mateix organitzà una cremadissa d'escrits liberals. L'any 1822, en ple trienni Constitucional (1820-1823), publicà l'opuscle anticonstitucional *Espíritu y bondad, pero mal uso de la Constitución*, que li reportà restar presoner a Bellver i després deportat a Eivissa i a la Mola (Formentera). Quan arribà l'exclaustració es retirà a sa Vileta, promogué l'edificació de l'actual temple parroquial i allà roman enterrat¹⁸.

1888 en què s'adherí a l'escissió integrista, contrària a Carles VII i favorable a un catolicisme intransigent". Entre els col·laboradors hi figura Mn. Antoni M. Alcover, malgrat que fos un setmanari escrit íntegrament en castellà. GEM, vol. 3, pàg. 252.

(18) La figura del P. Miquel ha estat ben estudiada per Renom i Ferrer, Maria Teresa: *Miquel Ferrer i Bauçà protagonista en la societat de Mallorca*. Biblioteca Abat Oliba núm. 196. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

Un altre religiós de signe contrari és el framenor P. Jeroni Bibiloni i Llanelles OFM (1802-1876). Prengué hàbit dia 24.08.1816 en el Convent de Jesús, no havia complit 14 anys. L'any 1826 ja era Catedràtic de la Universitat de Mallorca, i quan es fundà l'Institut Balear (1835), hi passà com a professor. Era membre de la Reial Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. L'any 1848 publicà una apologia del comunisme amb el títol de *Cristianos Socialistas*, que fou una bomba en el cercle religiós mallorquí que sacsa fortament el Bisbe Rafel Manso (1847-1851), qui el va cridar a l'orde i s'hi sotmeté, però l'any 1855, quan Manso ja era a Zamora, publicà *Explicaciones que en descargo de su conciencia y rectificación de sus ideas, presentó el autor del folleto "Cristianos-Socialistas" al Ilmo. Sr. Obispo de Mallorca, Don Rafael Manso, actualmente de Zamora*. El Bisbe Salvà i Munar (1851-1873) ja era una altra cosa.

Un punt que no podem deixar de tenir present en el panorama que presentam és el fet que la Constitució, aplicant certs principis de llibertat, rompia la "Unitat Catòlica". Fonamentalment, a Mallorca, hi ha dues fites d'aquest trencament que no podem deixar de tenir presents. Una era la Institució Lliure d'Ensenyament i l'altra la possibilitat d'establir-se esglésies protestants a Mallorca. La primera florí a Pollença (1878-1936), la de més llarga durada en tot l'Estat espanyol, gràcies a la tenacitat de son fundador Guillem Cifre de Colonya, abans Coll¹⁹. També s'establí a Palma l'any 1880, fundada per Alexandre Rosselló, amb el nom d'Escola Mercantil, i fou clausurada l'any 1887 per les campanyes que contra ella feien tant el Bisbe Jacint Maria Carvera (1886-1897), com el diari catòlic *El Àncora*.

Un altre factor fou la propaganda que es féu del protestantisme a Mallorca. Emparant-se en la legislació liberal que anava sortint, quan es feia la dessecació de l'albufera de Muro, l'enginyer William Greene, que ja s'havia significat fent campanya protestant per Maó, el maig de 1863, ja en feia per Mallorca. L'any 1865 ve a ajudar-li Nicolás Alonso Meserlau, repartint

(19) Guillem Coll i Cifre (Pollença 15-02.1852 - Lió, França, 04.06.1908) fou adoptat per Guillem Cifre de Colonya O'Ryan en el testament que féu dia 25.04.1854. Estudià a Montis-sion (Palma) i de 1869 a 1878 resideix a Madrid estudiant Medicina per a passar llavors a Dret. S'amarà de la filosofia krausista i de la Institució Lliure d'Ensenyament, que a Pollença curà d'implantar, sobretot mitjançant l'escola que fundà (1879) i la Caixa Colonya (1879) que encara perdura. L'any 1889 es casà civilment a Alemanya amb la protestant Clara Hammerl, no bap-titzà cap dels fills que tingueren: Guillem, Antònia, Emma, una altra Emma i Guillem. Entrà en conflicte amb la parròquia en múltiples ocasions, si bé la parròquia pollencina va fer escola diürna i nocturna, fundà el Banc Agrícola, la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Pollença, féu Missions, fundà les Conferències de Sant Vicenç de Pau..., com feia l'Església per tot Mallorca, però allà fou interpretat en clau de batalla oberta contra Cifre de Colonya, ho matisarem parlant de l'Ecònom Cusset. Això es pot veure en la recent publicació *Guillem Cifre de Colonya, un sant que no anava a missa* de P. Salas Vives, Temes pollencins núm. 5. El Gall editor, Pollença 1999.

multitud de fulletons per Alcúdia, Pollença i Sóller. Quan les Corts discutien la llibertat de cultes, Josep Maria Quadrado i Nieto (1819-1896), mitjançant una sèrie d'articles publicats en el *Diario de Palma* promogué una campanya de recollida de firmes per fer força contra el projecte. Dels 6.716 mallorquins que tenien dret a vot, 5.037 s'adheriren a aquella exposició adreçada a les Corts. Aquest èxit catòlic preocupà fort ferm l'autoritat civil, que interrogà uns 500 firmants per esbrinar si havien firmat lliurement. El Governador publicà una circular dient que havia demanat ajuda al Sr. Bisbe per mantenir l'orde públic, ja que el veia amenaçat per la conducta d'alguns eclesiàstics²⁰. Malgrat tot, la Constitució de 1869 aprovà la llibertat de cultes. Aquest mateix any arriba de Maó el Sr. Tudurí i munta una llibreria a la mateixa plaça de Cort. La premsa progressista de l'Illa afaforeix aquesta mostra de modernitat. Arriba l'antic frare mercedari Pere Lliteres i fa un seguit de missions populars per Mallorca. La nova Constitució de 1876 redueix la llibertat religiosa a la tolerància i a l'exercici del protestantisme en privat. L'any 1880 hi havia 160 protestants espargits per les barriades de Palma, Algaida, Campos, Capdepera, Inca, Lluçmajor, Pollença, Sóller i Son Servera. L'any 1878 Bartomeu Alou i sa esposa Isabel Oleo ja ajudaven el britànic Thomas Harry Rule en les seves prèdiques, l'any 1880 s'estableixen a Capdepera, que era la llar nadiua d'Alou, obrin una escola i una església metodista, que posteriorment s'unirà a l'Església Evangèlica Espanyola. L'any 1886 Joan Marginyà i Teresa Roig obrin una escola metodista a Pollença, que crearà forts enfrontaments amb la parròquia, que ja tenia un altre front obert amb l'Escola de Cifre de Colonya. L'any 1893 hi ha la polèmica entre Alou de Capdepera i Mn. Antoni Maria Alcover: *Desatinos de un protestante puestos en solfa por un aficionado al solfeo*. No cal dir que el Bisbe Cervera inicià una forta campanya contra els protestants. El Bisbe Campins, l'any 1898 lamentava que n'hi hagués vuit capelles i algunes escoles, però no mostrà mai un caràcter bel·ligerant. Tira tira les coses s'anaren posant en llur centre. L'any 1898 Francisco Espinosa Llambies, a la capella del Palau Episcopal, abjurava dels errors del protestantisme que havia abraçat feia una vintena d'anys²¹; dia 16.10.1911, a l'oratori de Sant Pau del Palau Episcopal, davant el Vicari General, Mn. Alcover, el matrimoni Joan Albertí Esteve i Margalida Ramis Rassel abjuren de la secta evangèlica i contrauen matrimoni catòlic, l'endemà llurs fills són baptitzats a la Seu²².

(20) Xamena, Pere - Riera Francesc. *Història de l'Església a Mallorca*. Els treballs i els dies núm. 29. Editorial Moll, Mallorca, 1986, pàg. 316.

(21) BOBM 1898 pàg. 257.

(22) BOBM 1911 pàg. 259.

Capellans mallorquins

Vegem ara un seguit de capellans mallorquins que, d'una manera o altra, excel·liren en el camp de la santedat, en la vida de pietat, en la dedicació a fomentar la vida cristiana en els llocs on els pertocava viure i treballar; capellans exigents per a ells mateixos, que posaven els ulls en el bé de les ànimes, com deia J. M. Vianney. Pensar que aquest mostrari que oferesc és exhaustiu seria d'una ignorància supina. Pens que, a les nostres parròquies, hi ha hagut moltíssims de bons capellans, entregats de bon de veres a santificar-se, a ajudar els altres perquè s'acostassin al Senyor; si no fos així, no tindria explicació la gran munió de religiosos/es que han omplert de bona olor de Crist monestirs i convents de la nostra terra i d'altres parts del món.

Nascuts en el segle XVIII

Mn. Josep Fàbregues i Barceló mort a Inca dia 14.03.1804. Era nascut a Palma i ja dia 28.09.1747 el trobam com a beneficiat de la parroquial d'Inca. Es veu que tenia bona veu i gairebé cada any era assignat com a primatxer de la Parròquia. Fou confés del Monestir de Sant Bartomeu una munió d'anys. Era llicenciat en Teologia i son consell era cercat per moltes persones. Treballà molt perquè Sor Clara Andreu fos coneguda i imitada entre els inquers, copiant i fent córrer la biografia que el P. Llorenç Reynés havia escrit. En aquell moment els capellans anaven per torn a celebrar missa al Monestir, un moment que hi havia mancança d'estipendis, hi hagué problemes cercant si hi havia obligació, per part de la Parròquia, d'haver-hi de pujar un capellà a celebrar. Les discussions no pogueren ser resoltes ni a la Cúria mallorquina, ni en la metropolitana, arribant fins a Roma. Mn. Fàbregues sempre estigué de part de les Monges i la Santa Seu confirmà la sentència que el beneficiat degà, aquest nom li donaven, havia resolt. La darrera vegada que surt en les reunions del Reverend Comú d'Inca és dia 03.12.1793 i es veu que els darrers anys de la vida ja no participava en la vida parroquial, sens dubte per estar rendit a casa seva. Féu testament dia 06.05.1797, i hi afegí un codicil dia 06.12.1803²³.

Mn. Pere Bonaventura Llull i Poquet (08.02.1747-17.04.1826). Neix al puig de l'Anar (Manacor) i és el sisè fill de la família de Damià i Antònia. L'ermità Miquel de la Concepció Vaquer, que vivia a l'ermita de Santa Llúcia, li ensenyà les primeres lletres, fins que als 13 anys passà a estudiar gramàtica amb els framenors de Petra. El Dr. Antoni Rotger, Beneficiat de la Seu, l'acull a casa seva perquè pugui anar a escola a Montisíon. Dia 22.03.1763

(23) Arxiu Parroquial de Santa Maria la Major, Inca. *Llibre de Determinacions del Reverend Comú* 1747, núm. 31, folis 74 seg. 147.148g. 151; Arxiu Diocesà I/30; D/16; Arxiu del regne de Mallorca D 352/4403.

el Bisbe Llorenç Despuig i Cotoner li dona la tonsura i dia 25.05.1771 era ordenat prevere pel Bisbe Garrido de la Vega, restà com a adscrit a la parròquia manacorina, dedicant-se amb molt de profit a la predicació i a llargues hores de confessionari. Es diu que anava descalç a dir missa, a Sant Llorenç o a l'oratori des Llodrà, que restava a fora vila. Tira tira va anar convertint casa seva, a la plaça de l'Església, en Casa de Misericòrdia per atendre necessitats. L'any 1783 el ferrer mestre Jordi Vaquer li cedeix una casa que té en el carrer dels Lladrons, i la hi regala, tres anys després, davant el notari Pere Domenge. L'any 1787 la terciària franciscana Magdalena Nadal li regala la casa que té en el carrer del Rei, que confronta amb la que li regalà el ferrer. En el carrer de les Parres hi fa un Hospital per a tísics. En les festes de Sant Jaume de l'any 1810 és beneït l'oratori, dedicat a la Mare de Déu de la Pietat, que havia bastit a la Casa de Misericòrdia. Durant el Trienni Liberal (1821) l'Ajuntament s'apropia de la Casa Hospital i el "capellà Pere", així era conegut a Manacor, hi deixa tots els seus béns per a profit dels pobres. Dia 17.04.1826 morí d'un atac de gota. La memòria del capellà Pere encara perdura a Manacor. És tradició que l'any 1853 el P. Miquel Ferrer i Bauçà escriví *Vida del Reverendo Pedro Buenaventura Llull y Poquet, Beneficiado en la Parroquia de Manacor y fundador del hospital de aquella villa*, que ara s'ha reeditat per conservar la memòria: "Aquest llibre s'acabà d'imprimir el 17 d'abril de 2003 coincidint amb el 177è aniversari de la mort del Capellà Pere i amb motiu de la festa del llibre"²⁴.

Mn. Andreu Marià Perelló i Carrió (Muro 02.02.1749-14.10.1828)

Era fill del metge del poble i estudià Medicina i Teologia per poder exercir aquests dos ministeris en el seu poble i per a la seva gent, cosa que en aquell moment no era gens ni mica estranya. En el cas de Mn. Andreu Marià pens que la doble dedicació era molt vocacionada, ja que en els anys de la seva joventesa, els clergues, tant a Muro com a tot Mallorca, eren molt nombrosos, cosa que feia que les entrades que tenia la Parròquia, moltes vegades, no bastaven per a poder pagar les ditribucions que havia de cobrar cada participant de les funcions religioses; els clergues de Muro s'avenien a cobrar manco perquè no mancàs el culte en el temple. Per afegitó les lleis que donava el Govern Il·lustrat de Sa Majestat Catòlica sempre anaven a aprimar la mamella que podia alimentar el nombrós clergat parroquial, i no deixava de mirar com

(24) *Vida del Reverendo Pedro Buenaventura Llull y Poquet, Beneficiado en la parroquia de Manacor y fundador del hospital de aquella villa*. Palma Imprenta de Villalonga 1853. Edició facsímil de la primera biografia impresa del Capellà Pere. A cura d'Albert Carvajal - Joan Lliteras - Antoni Gomila. Manacor 2003. També hi ha la "Vida de D. Pedro B. Llull y Poquet (Capellà Pere, 1747-1826)", que en principi sortia en el setmanari local *El Manacorens*, obra del prevere Mn. Joan Aulet i Sureda, que després fou editada en la Tipografia Manacorens (1889) amb un pròleg de Mn. Antoni Maria Alcover.

podia posar mà en els béns que Ordes i Comunitats Religioses tenien per a anar fent el culte en llurs esglésies i poder dur endavant el reguitzell d'obres educatives i assistencials que feien entre la gent d'un poble que, per força, havia de fer les llesques primes. L'any 1784 a Mallorca hi havia 952 capellans seculars; 844 frares i 557 religiosos.

L'any 1778, dia 21 de febrer, el jove capellà i metge demana ser admès com a acollit a la Parròquia murera, i el Reverend Comú de preveres ho aprova i dia 26 la sol·licitud és confirmada pel Vicari General. Foren anys difícils i les hores que Mn. Andreu havia de dedicar als malalts no li deixaven complir com trobava el ministeri a la parròquia, per això dia 13.03.1780 renuncià a la Parròquia "por hallar ser incompatibles con el ejercicio de la Medicina que exercito".

De totes maneres l'activitat religiosa de Mn. Andreu Marià es veurà molt bé a Muro, pel seu esperit religiós i treballador. Sabem que mou fils i hi posa diners, ell i sa família, en la construcció del retaule de la capella de Santa Maria de l'Assumpció (1771), on trobam Sant Andreu Avel·lí i altres sants de la devoció familiar. El Llit de la Mare de Déu d'Agost (1770) fou treballat a casa seva mateix, al cap de cantó dels carrers Bisbe Albertí i Rossinyol, casal que posteriorment passà a la família Marcel i ara a Joan Serra, "Rafeloto".

Quan es mor el Rector de Muro Mn. Jaume Terrassa i Lladó (+ 03.04.1792), deixa 200 lliures perquè dels interessos es pagui un sou a un eclesiàstic que cada diumenge, festes i tots els dies de Quaresma, doni un punt de meditació "segons el mètode que ensenya el Dr. D. Andreu Marià Perelló". Mètode que s'anava propagant per tot Mallorca, com ens ho mostra la biografia de la Beata Francinaina de Sencelles²⁵. Bover ens assabenta que escriví "*Tratado de Oratoria sagrada, Notas de Historia Antigua de Mallorca, Novena de la Asunción, Gozos de Navidad*". Jo hi he d'afegir també els exercicis escrits per a les XL Hores. Tants aquests com la Novena de l'Assumpta, que encara ara es fa a Muro, mostren molt l'espiritualitat de son temps, de la qual Mn. Andreu Marià n'estava ben amarat i la posava en pràctica²⁶. Mn. Joan Aulet i Sureda, en la biografia que imprimí l'any 1890 del Capellà Pere, ens parla de l'amistat que hi havia entre ambdós preveres, de la dedicació que tenia Mn. Andreu als pobres, de les nombrosíssimes hores de confessorari que feia, dels sermons, de la direcció espiritual que donava, ja que "con frases

(25) Fiol i Tornila, Mn. Pere. "Biografia del Rector Molinas" a *VIIè Simpòsium d'Història Social de la Religió. Noves aproximacions a la Beata Francinaina de Sencelles*. Col·lecció *Historia Vitae Magistra*, 6, pàg.95-160. Si bé l'esmentat treball fou presentat a Sencelles en les VIII Jornades celebrades dia 03.06.2005.

(26) *Novena de Santa Maria de l'Assumpció*. Muro 1780. Edició a cura de Mn. Pere Fiol i Tornila. Ajuntament de Muro 2003.

y reflexiones llanas, pero vivas y eficaces, derramaba en los corazones una unción celestial²⁷.

Mn. Antoni Roig i Rexart (Maó 07.09.1750 – Palma 06.03.1808)

Aquest capellà és molt conegut per la fundació de les Germanes de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, a Felanitx, dia 29.09.1798. Ja de petit vingué a Mallorca per estudiar a Montision, ja que son oncle, Mn. Gabriel Roig i Cardona, era el Vicari General de Menorca en els anys del Bisbe Llorenç Despuig. Encara no havia estat creada la Diòcesi menorquina. Quan el nostre Bisbe passà a la Seu Primada de Tarragona, amb ell hi va n'Antoni l'any 1763. L'any 1767 esdevé Mestre d'arts i Doctor en Filosofia a la Universitat mallorquina i tres anys després assoleix els graus de Doctor en Teologia i Dret Canònic en la Universitat d'Avinyó. Durant 12 anys fou el Vicari General de Menorca i de 1790 a 1807 fou Rector de Felanitx, Rectoria que deixà per passar a la Magistralia de la nostra Seu, fins a la mort.

Sens dubte durant els temps que fou per França va conèixer l'obra de Sant Vicenç de Paül, com també altres manifestacions culturals i religioses que bullien en el país veí. Superant el corrent jansenista, es deixà amarar de la devoció al Sagrat Cor de Jesús, a la Mare de Déu, devocions que el feien bon adorador de l'Eucaristia i de servir Déu en els germans, com bé hi encarrilà les filles de la Congregació que fundà²⁸.

Preveres nascuts en la primera meitat del s. XIX

Començaré per anomenar els preveres, la causa de Canonització dels quals ja ha estat començada per la nostra Església. Atès el cas que de tots podem trobar una biografia escrita, simplement remetré a la publicació que hi ha:

Mn. Sebastià Gili i Vives (1811-1894)²⁹.

Mn. Rafel Caldentey i Perelló (1818-1887)³⁰.

(27) Aulet y Sureda Pbro., Juan: *Vida de D. Pedro B. Llull i Poquet (Capellà Pere 1747-1826)*. Tip. Manacorens de B. Camps. Año 1890 pàg. 63.

(28) P. Nicolás Pascual, C.M. D. *Antonio Roig y su fundación de Hermanas de la Caridad de S. Vicente de Paül. una institución mallorquina del siglo XVIII*. Gráficas Miramar Palma de Mallorca 1960; Josep Amengual i Batle, m.SS.CC. D. *Antonio Roig i Rexart, pionero de la caridad y de la evangelización, fundador de las Hermanas de la Caridad*. Palma de Mallorca 1987.

(29) Gili Ferrer, Antonio - Aparicio L. Teófilo. *Sebastian Gili Vives. La lealtad con Dios al servicio de los hombres*. Valladolid 1976.

(30) D. Jaime d'Oleza i d'Espanya: *A la Santa Memoria del Rdo. Sr. D. Rafael Caldentey y Perelló cura párroco de Santa Maria del Camí 1853 a 1887 Biografía leida en la Casa Consistorial de dicha villa con ocasión de descubrir su retrato, dia 22 de septiembre de 1929*. Nova edició any 2000; Capó Juan, Josep. *El Rector Caldentey*. Parròquia de Santa Maria del Camí. Gràfiques Miramar S.A. 1990.

Mn. Joaquim Rosselló i Ferrà (1833-1909) fou filipó i després fundador dels Missioners dels Sagrats Cors³¹.

Mn. Miquel Maura i Montaner (1843-1915)³².

Aquests preveres no tenen procés obert:

Mn. Joan Molinas i Amengual (1811-1872)

Neix a Palma dia 07.11.1811 al carrer del Deganat i és baptitzat l'endemà a la Seu pel Vicari General Joan Muntaner i Garcia. Son pare, un home de lleis, Dr. Pere Joan Molines i Bunyola (1786-1857), s'havia casat, a Santa Eulàlia (Palma), dia 11.05.1810, amb la jove Maria Magdalena Amengual i Amengual (1775-1848). La família era oriünda de Santa Margalida, però estava assentada a Ciutat, on també residia l'oncle patern, el Canonge Pere Josep Molines i Torrens³³. Dia 06.04.1815 el futur Rector de Sencelles era confirmat pel Bisbe Bernat Nadal i Crespí.

(31) Hi ha diferents estudis sobre el fundador dels Missioners dels Sagrats Cors: Seguí Vidal, P. Gabriel: *Sacerdote y Heraldo de los SS.CC. Breve compendio de la vida del siervo de Dios, P. Joaquín Rosselló Ferrà*. Palma 1951; del mateix autor: *Un sacerdote en toda la comprensión del vocablo, El Siervo de Dios P. Joaquín Rosselló y Ferrà*. Palma 1971; AA.VV. *Crec en l'Amor; El P. Joaquim Rosselló i Ferrà, Fundador dels Missioners dels Sagrats Cors*. Editions Fleurus. París 1990. Enguany (2009), tot celebrant el centenari de la seva mort, hi ha hagut una setmana d'estudis a Sant Honorat, i sabem que prest sortirà la publicació dels estudis presentats.

(32) De Mn. Miquel Maura tenim, publicada en la col·lecció de Semblanzas Sacerdotales núm. 29, la biografia: "*Sólo sacerdote*" M.I.Sr.D. *Miguel Maura Montaner Rector del Seminario de Palma de Mallorca y Fundador de la Congregación de Hermanas Celadoras del Culto Eucarístico, por una Religiosa de la misma Congregación*. Vitoria 1950. La conferència, publicada, que pronuncià el P. Gaspar Munar, en ocasió del 75è aniversari de la fundació de les Germanes Zeladores del Culte Eucarístic el mes de novembre de 1977; el mateix any, el mateix P. Gaspar Munar Oliver MSSCC donava a la impremta: *D. MIGUEL MAURA Y MONTANER. Rector del Seminario de Mallorca y Fundador de les Hnas. Celadoras del Culto Eucarístico*. Gráficas Miramar, Palma de Mallorca 1977; Posteriorment, a cura de Pere Fullana, s'ha publicat *OBRAS DE MIGUEL MAURA MONTANER 1 Epistolario*, en la col·lecció Testigos de la fe núm. 11, Sociedad de Educación Atenas. Madrid Salamanca 1990; *OBRAS DE MIGUEL MAURA MONTANER 2 Artículos Periodísticos* en la Col·lecció Testigos de la Fe núm. 18, Sociedad de Educación Atenas. Madrid Salamanca 1994; Sánchez Alonso, María Luisa, cce. *FIDELIDAD SACERDOTAL. Biografía de Miguel Maura Montaner* en la Col·lecció Testigos de la fe núm. 24 Ediciones Sígueme, Salamanca 1999.

(33) Molines i Torrens, Pere Josep. Neix el 04.01.1756 a Santa Margalida. Fou capellà del Consolat d'Espanya a Algèria, i sabem que el mes de juny de 1794 arribà al port de Palma dirigint la pollanca *La Virgen María*, que duia 6.400 mesures de blat que havia "robat" als francesos. Dia 22.03.1798 pren possessió d'una Canongia en la nostra Seu. No podem dir que fos una persona de molt bona reputació. Es va veure mesclat en assumptes que sens dubte el feren patir a ell i a tota la família, ja que l'any 1816 fou judicat per la Inquisició, restant en la presó inquisitorial fins que aquesta institució fou abolida, passà llavors a la Trapa, fins dia 25.01.1820. Els altres canonges no el reberen gaire bé, no volent participar en les funcions que li pertocava presidir, però en el fons hi covava una guerra entre conservadors i liberals, ja que Molines havia

Per les circumstàncies que travessava Mallorca en aquells moments, a causa de l'augment poblacional que patí Palma amb la vinguda de molta gent que fugia de la Península per por de les tropes franceses, la família, l'any 1820, es traslladà a viure a Sencelles, on tenia béns que li asseguraven sobreviure i una pau casolana que a Palma no podien aconseguir. S'instal·len en la casa de l'oncle canonge, al carrer des Cap d'Amunt. Allà l'oncle prepara el renebot en Humanitats, perquè pugui passar a estudiar Filosofia i Teologia a la Universitat de Mallorca, cosa que fa de 1824 a 1827 estudiant Filosofia i del 1828 a 1830 fa dos cursos de Teologia, però quan se suprimeix la nostra Universitat (03.01.1830), passa al Seminari Conciliar, on entra com a alumne intern per acabar la Teologia. Dia 19.12.1835 és ordenat prevere, a Menorca, pel Bisbe d'aquella terra, el Dr. Joan Antoni Díaz Merino, a títol de Patrimoni³⁴.

He de dir que malgrat que la família visqués a Sencelles, no deixaren la casa de Ciutat, on el pare tenia la residència tot el temps que tingué diferents càrrecs a l'Ajuntament de Palma, per això, quan fou ordenat de diaca i de prevere, són els Rectors de Santa Eulàlia i Sant Nicolau qui firmen les certificacions que ha exercit el ministeri anterior per poder accedir al superior.

Una vegada ordenat passa a viure a Sencelles, amb la família, sent adscrit a la parròquia sencellera.

L'any 1838 mor el Rector de Sencelles Mn. Bartomeu Llabrés, i mossèn Antoni Contestí és nomenat Ecònom i dia 13 de juny de 1843 Mn. Molines es nomenat Vicari, Mn. Contestí renuncia a l'Economat, i dia 24 de juliol Mn. Molines és nomenat Ecònom (1843-1853).

Són anys complicats per a la nostra Església. Si el pontificat del Dr. Pérez de Hirias (1825-1842) representava una tornada a la normalitat en una illa més aviat tradicional i no progressista, s'agreujà a causa que la mort del Rei Ferran (1833) va representar la fi de l'anomenada "ominosa década" i la pujada al poder dels liberals, ben interessats a protegir la indefensa i petita princesa, mentre els donàs l'avinentesa de ser ells qui comandaven. Això durà un canvi d'autoritats i l'exaltació dels represaliats durant el finit govern absolutista. El Dr. Pérez de Hirias, veient per on prenien les coses, dia 07.08.1835 nomena el Dr. Joan Muntaner i Garcia (1766-1847)³⁵ Vicari Gene-

escrit una carta al Rei, 08.06.1814, amb altres capitulars, felicitant-lo pel restabliment de la Inquisició. Morí a Sencelles dia 29.12.1829 i fou enterrat en el temple parroquial.

(34) El Bisbe Pérez de Hirias no ordenava a Mallorca, donava lletres diomissòries perquè els seus seminaristes fossin ordenats per altres bisbes. Dia 25.01.1833, estudiant tercer de Teologia, demana per rebre ordes menors i Subdiaconat. Dia 16.02.1833 eren donades les dimissòries a Molines, qui, amb altres companys, fou ordenat a Eivissa els dies 31 de maig i el primer de juny. El Diaconat el rebrà a Menorca dia 24.05.1834, com també el Presbiterat dia 19.12.1835.

(35) Aquest canonge ciutadà, després d'haver-se Doctorat en ambdós Drets a la Universitat Mallorca, completà estudis en la Reial Acadèmia de Jurisprudència de la Puríssima Con-

ral Governador i es reclou en el santuari de Lluc, on restarà fins a la tardor de 1836, que passarà a Andratx, seguint son confessor, el dominicà exclausttrat P. Vicenç Juan. Les bones formes de Mn. Muntaner faran més humans i més espirituals els primers anys de ministeri de Mn. Molines a Sencelles. El mes de desembre de 1842 mor el Sr. Bisbe, i Mn. Muntaner és elegit Vicari Capitular. Dia 04 de novembre nomena Molines Vicari de Sencelles i dia 29.07.1843 Ecònom, cosa que va omplir d'alegria la feligresia sencellera, que per mà del Sr. Batle enviarà un ofici al Vicari Capitular, donant-li les gràcies per aquest gest, que considera un gran encert, atès que Molines és un home de "tants de mèrits i prendes"³⁶.

Llarga fou la seu vacant que passà la nostra Església, car Mn. Muntaner no acceptà la Mitra Mallorquina. Fou nomenat bisbe Mn. Miquel Cortès, Canonge de la seu valentina, que mai arribà ni fou ordenat, car fou elegit Senador i s'estimà més anar a Madrid, i d'allà, segons diu ell, servir el poble mallorquí, que no rebre l'ordenació episcopal i venir a Mallorca. L'any 1847 mor Mn. Muntaner i és elegit Vicari Capitular Mn. Josep Amengual i Hernández (1784-1852), qui pogué lliurar la Diòcesi al capellà extremeny i Canonge de Salamanca Dr. Rafael Manso, que crec que no arribà a entendre res de la nostra Mallorca, en son curt pontificat (1848-1851).

Cal consignar el fet que dia 15.01.1851 hi hagué un fort terratrèmol que esbucà la façana de la Seu, el mes de març el Dr. Manso partí cap a la seu de Zamora i dia 5 de setembre era preconitzat Bisbe de Mallorca el prevere algaidí Mn. Miquel Salvà i Munar (05.01.1792), qui per qüestions polítiques havia viscut exiliat a París i a Madrid. Dia primer de febrer de 1852 era ordenat a Madrid. El mes d'abril proveeix les canongies que eren vacants, havia entrat el nou Concordat de 1851, el mes de març proveeix les rectories i en aquestes oposicions Mn. Molines treu la de Sencelles. Quan els nous Rectors ja eren a llurs parròquies, el Dr. Salvà els escriví una carta pastoral on els encoratjava a ser Rectors. Antigament, els deia, potser poguéssiu gaudir d'un

cepció (Madrid). Fou l'home de confiança del Bisbe Nadal i no volgué passar a Caracas com a Arquebisbe d'aquella Església (1806). També refusà la Mitra Mallorquina a la mort del Dr. Pérez de Hirias, però fou un gran eclesiàstic, bon diplomàtic en uns moments força complicats per a la nostra Església (Cf. GEM).

(36) Colombàs Llull, B. OSB. *El Rector Molinas (Palma 1811 - Sencelles 1872)*. Conferència feta a Sencelles dia 27.02.1972, editada per la Postulació de la Causa de Canonització de la Beata Francinaina de la Mare de Déu dels Dolors, l'any 2005, pàg. 6. Dia 06.10.1838 mor el Rector Llabrés i dia quinze del mateix mes nomenen Ecònom el caputxí exclausttrat Antoni Contestí (A.D. Diario 1826-1838), qui ho serà fins que renunciarà l'any 1842 i serà nomenat Molines. Segons una nota manuscrita, guardada a l'Arxiu Morell Molinas de Sencelles, nota escrita pel rector Molines, ens ofereix les dades aquí consignades, com també ens diu que dia 04.05.1843 Mn. Bartomeu Llabrés fou nomenat Vicari de Sencelles, i dia 27.11.1843 era també nomenat Vicari Mn. Miquel Llabrés. Ambdós en els dies en què Molines era Ecònom.

benefici, ara però el vostre futur és en mans de la Providència, vos ha de moure a treballar la vostra pròpia santificació i la de les ànimes confiades a vosaltres, i passava a enumerar-los llurs obligacions: Missa ben celebrada, predicació, conferències de moral, estudi, visita als malalts, visita a les escoles, preparació dels infants per a la Primera Comunió, dignificació del culte, guardar bé l'arxiu, fer-se enfora de la política i viure en unió amb el Sr. Bisbe³⁷. Bon programa per al jove Rector de Sencelles.

Mossèn Joan era el Rector de Sencelles i sempre mostrà que estimava el poble i que estimava el Bon Jesús. Cercarà mil i dues maneres perquè la vida cristiana sigui present en tots els aspectes de la vida del poble. Començarà per dignificar el culte a l'església, encoratjant els capellans de la parròquia a participar en el culte solemnitzant-lo, atenent al confessor, a augmentar les Confraries i Obrieres que hi ha a la parròquia, pensant que d'aquesta manera la feligresia col·laboraria millor i de manera no massa enutjosa en el manteniment del temple, però també enfortiria la vida cristiana de Sencelles. En temps seu n'hi arribà a haver 23:

1. Obreria del Santíssim Nom de Jesús.
2. Obreria de la Germandat de la Puríssima.
3. Obreria de Sant Antoni, abat.
4. Obreria de Sant Sebastià, màrtir.
5. Obreria de Sant Pau, Apòstol
6. Obreria de Santa Àgueda.
7. Obreria de Sant Caralampi.
8. Obreria de Sant Josep.
9. Obreria de Sant Vicenç Ferrer.
10. Obreria del Monument (Casa Santa).
11. Obreria de la Santíssima Trinitat.
12. Obreria del Santíssim Sagrament.
13. Obreria de Sant Joan Baptista.
14. Obreria de la Mare de Déu del Carme.
15. Obreria de Santa Maria de l'Assumpció.
16. Obreria de Sant Joaquim.
17. Obreria de Sant Gil, abat.
18. Obreria del Santíssim Rosari, o Mare de Déu del Roser.
19. Obreria de la Beata Catalina Tomàs.
20. Obreria de les Ànimes del Purgatori.
21. Obreria de Santa Bàrbara.
22. Obreria de la Puríssima Concepció.
23. Obreria de Santa Llúcia, verge i màrtir.

(37) Pérez Ramos, A, Pbro. *El Obispo Salvà, Un capítulo en la Historia de Mallorca del s. XIX*. Palma de Mallorca 1968, Colección El Angel núm. 4, pàg. 143.

Econòmicament aquestes obreries s'alimentaven d'una capta que feien de productes de la terra, pels carrers del poble i foravila; un bacinet que passejaven tant en el temple, en certes ocasions, com per places i carrers de la vila. Les despeses, en sa major part, eren per pagar els serveis religiosos, per tant, els diners eren distribuïts entre els capellans, no mancant la part destinada a refresc: llepolies, begudes, músics... Molines mostrarà ser un bon administrador tant pel control que tenia sobre cada una de les confraries, com per les millores materials que féu i l'ornamentació religiosa que va adquirir en i per al temple.

L'espiritualitat del Rector Molines

No podem dir que se significàs en res especial, però vivia la que hi havia llavors, i sobretot de la que vivien i predicaven el grup de missioners que, encapçalats per monsenyor Cabrera, ja vivint a la Sapiència, ja a Montis-ion de Porreres, anaven escampant per tot Mallorca: Eucaristia, Cor de Jesús, Mare de Déu, explicitant-ho en devocions populars: Exposició del Santíssim, Hores santes, Rosaris, Peregrinacions, Confessió i Comunió freqüent...

Trets més específics de l'espiritualitat de Molines les podem trobar en els tres documents escrits que tenim d'ell³⁸: el primer és el que fou posat en el taüt de Sor Francinaina, que es podrí, però que sens dubte és com el segon: *Elogi de la beata Francinaina de la Mare de Déu dels Dolors, que, en el dia de la seva mort, va escriure el rector de la parròquia de Sencelles mossèn Joan Molinas*. El tercer document, escrit també pel Rector Molines, figura escrit en el llibre, actualment conservat a l'Arxiu Diocesà, titulat *Breve noticia de las cosas mas notables relativas a esta Yglesia parroquial desde el 29 de Julio de 1843 en que fué nombrado Economo de la misma*.

De totes maneres crec que hem de dir que l'espiritualitat de Molines es veu i es manifesta en el que va viure i ensenyar la Beata Francinaina. La manera com es va decidir a fer la fundació de Sencelles és una prova de la manera com Molines feia les coses.

Un altre factor que tenim per endinsar-nos en la seva espiritualitat són els 349 sermons que tenim d'ell, conservats en l'arxiu Morell i Molines de Sencelles. Normalment cada sermó és escrit en dos folis cosits en la part central i d'aquesta manera forma un quadern de vuit planes formant quatre quartilles. Tots porten el títol que els pertoca:

In festo Sancti Petri.

Usque modo non petitis quidquam in nomine meo. Petite et accipietis. Jo. Cap. 16, v. 24.

(38) Llabrés i Martorell, Pere Joan. "Els tres documents biogràfics més importants de la Beata Francinaina de Sencelles, escrits pel Rector Molinas", a *Comunicació*, revista del Centre d'Estudis Teològics. Mallorca, núm. 62-63 Maig-Agost 1989, pàg. 69-96.

Dominica infra octavam Ascensionis.

Xtus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis (Eucaristia).

Els sermons tenen aquestes parts:

- a) Oració preparatòria.
- b) Meditació.
- c) Primer punt.
- d) Segon punt.
- e) Tercer punt.
- f) Jaculatòria.
- g) Oferiment.

Mn. Molines predicava certament la doctrina de l'Església, el que amb bon profit li havien ensenyat al Seminari, però també predicava partint de la seva experiència, i això feia més agradosa la seva paraula i més convincent la seva doctrina³⁹.

A la fi de l'any 1866 la salut minvava, la seva cal·ligrafia, sempre tan pulcra i homogènia, ja no és gaire segura, més aviat és tremolosa. L'any 1867 sembla que ja sols firmava els papers que li duia el Sr. Vicari. Dia 03.07.1868 fou oliat per estar malalt d'infecció cerebral. Sols té 56 anys, però des d'ara ja serà el Sr. Vicari qui firmarà els documents, ja que la vida d'aquest bon home s'estroneja. Dia 21.02.1872, té 60 anys i tres mesos, retornà l'ànima a Déu.

Francisco Ignacio Cabrera Aguilar (Còrdova 02.07.1813 - Carrión de los Condes 19.02.1886). Malgrat que nasqués a Andalusia, tingué una gran incidència en la restauració de la vida cristiana a Mallorca en el segle XIX, ja que la seva família, per raons polítiques hagué de sortir d'Andalusia i exiliar-se a Roma (1835). Tota la família fou hostatjada en la casa del Cardenal Giustiniani, antic Nunci a Madrid i ben avorrit dels liberals espanyols. El mes d'agost fou ordenat diaca i tres setmanes després prevere, i celebrà la Missa Nova dia 08.09.1836 en el Seminari de Roma. El Papa Gregori XVI li donà els títols de Cubiculari, Prelat Domèstic, Cambrer Secret i Protonotari Apostòlic.

L'any 1837 l'única germana que tenia, Anna, a Roma mateix, es casa amb el jove mallorquí Jaume Ballester d'Olesa, i el mateix any tots passen a viure a Gènova, on restaran nou anys, establint-hi Mns. Cabrera una Casa Missió, on aniran diferents mallorquins per estudiar i poder rebre l'ordenació sacerdotal, durant els anys que a Espanya no podia ser administrat aquest sagrament. Hi va estudiar un floret de capellans mallorquins: Rector Caldentey;

(39) Fiol i Tornila Mn. Pere. "Biografia del Rector Molinas", a *VIIè Simpòsium d'Història Social de la Religió. Noves aproximacions a la Beata Francinaina de Sencelles*. Col·lecció *Historia Vitae Magistra*, 6. Palma 2008 pàg. 95-160.

Gabriel Marià Ribes de Pina; Bernat Sales, capellà inquer anys i anys Vice-rector del Seminari; Miquel Cabot i Serra de Santa Maria, després missioner a Amèrica; Macià Pisà i Far, també de Santa Maria....

De 1848 a 1855 resideix a Mallorca i amb un grapat de capellans, comencen un seguit de missions populars. Visqueren a la Sapiència (1848-1850), a Monti-sion de Porreres (1850-1855). Durant el bienni progressista es dissolgué el grup de missioners, i veient que amb el pontificat del Bisbe Salvà (1851-1873) les coses anaven canviant, alguns membres del grup s'assentaren en les parròquies que havien guanyat en les darreres oposicions. El mes de gener de 1855 parteix cap a Roma, i entra el mes de maig a la Companyia de Jesús. Destinat a Mòdena va curar de l'educació de Carles VII i de l'Infant Alfons Carles –les vinculacions amb el carlisme no havien minvat gens ni mica–, i després, l'any 1860 és traslladat a Espanya, on va poder seguir predicant i missionant per terres de Castella, fins a la mort.

Monsenyor Cabrera, com era conegut per Mallorca, donà la tònica d'una vida totalment entregada a la causa de Jesús, dedicat a l'estudi i a la predicació, i malgrat que el seu mallorquí era graciós per la fonètica que tenia, era molt estimat per la gent i atreia cap a Jesús. Predicava moltíssim sobre el Cor de Jesús i era altament devot de Maria Santíssima, sobretot de la devoció a la Mare de Déu de Lourdes⁴⁰.

Mossèn Gabriel Marià Ribes de Pina i Gallard del Canyar (1814-1873)

De la història de Mn. Gabriel i la de la fundació que emprengueren ell i sa germana Josepa, crec que hi ha prou informació i que és coneguda a Mallorca. De totes maneres, don la bibliografia més avinent per a conèixer-los⁴¹.

(40) Són molts els indrets on podem saber del P. Francisco Ignacio Cabrera y Aguilar SJ. Diré que va deixar escrites aquestes obres: *Doctrina sobre los diez mandamientos*; *Guía práctica del estudiante al único término feliz de su carrera literaria*; *Ejercicio del santo Via-Crucis*; *Meditación sobre las verdades eternas para todos los días de la semana*; *Novena y septenario de los dolores y gozos del Patriarca San José*; *Poesías y canciones de Navidad*; *Ejercicios para la Confesión y Comunión*; *Consideraciones sobre las virtudes de la Santísima Virgen*; *De la elección de estado, o sea de los medios más fáciles y seguros para acertar en ella*; *Normas de vida para todo estudiante que desea salvarse y adelantar en las ciencias*; *Devoción a la Purísima Concepción de Ntra. Sra. La Virgen María*. Va traduir de l'italià al castellà: P. Vanni: *Prácticas devotas para la Sagrada Comunión*; del P. Girolamo Dutari: *Vida cristiana o práctica fácil de entablarla*.

(41) Sureda, Sor Maria. *Congregación de Hijas de la Misericordia, Terciarias de S. Francisco de Asís 1856-1929*. Editorial Seráfica Vich 1929; Llabrés Martorell, Pere Joan: "Dos hermanos para dar misericordia", *Suplemento Vida Nueva*, Diciembre 1994; Fullana, P. - Llabrés Pere J. *Gabriel Marià Ribes de Pina Evagelizador i Fundador 1814-1873*. Mallorca 1997, *Història de la Congregació de les Filles de la Misericòrdia* (1856-1921), volum I Lleonard Muntaner Editor. Palma, 2003; Gabriel Marià Ribes de Pina, Pvre. *Sermons*, volum I (1843-1859); volum II 1860-1873), edició a cura de Sor Maria Rigo Prohens, FFM. Palma 2006; La mateixa Sor Maria Rigo ha curat de la publicació de *CONSTITUCIONES de las Hijas de la Misericordia, Terciarias de San Francisco de Asís, dedicadas al servicio de les enfermos y á la enseñanza de las niñas*.

P. Francesc Molina i Guardiola (1825-1906)

Aquest prevere de la nostra Església fou ordenat l'any 1853, restaurà l'Oratori de Sant Felip Neri l'any 1864 i convertí l'antic Convent del Sant Esperit en un focus d'espiritualitat sacerdotal, on s'hi formaren molts dels capellans de la nostra Església. La bibliografia que hi ha és fàcil de consultar⁴².

Mn. Joan Cifre i Cànaves (1836-1897)

La parròquia de Pollença, des de la restauració del cristianisme a l'illa, estava en mans dels Templers, i en la supressió d'aquest Orde, passà als frares hospitalers, que hi posaven un Prior, que feia de Rector, i quan els convenia, el Prior residia fora de Mallorca i, d'acord amb el Sr. Bisbe, hi posaven un Viceprior, normalment un prevere prollencí. El darrer Viceprior que hi va haver fou Mn. Guillem Bosch i Rotger (1801-1860), que fou elegit Viceprior l'any 1843. Quan morí (1860), ja hi havia hagut l'apropiació, per part de l'Estat de tots els béns de convents i parròquies, i el Concordat de 1851. Responent a la consulta que es féu, arriba la Reial Orde de 21.05.1861, posant la parròquia pollencina en la normalitat administrativa de les altres parròquies de la Diòcesi. El primer Vicari Ecònom nomenat pel Bisbe fou Mn. Bartomeu Aloy i Llobera (1832-1905), ordenat prevere l'any 1857 i Vicari de la parròquia des de 1860. Era fill d'una de les famílies més poderoses de Pollença, coneguda com Can Franc, i amb fama políticament esquerrana, malgrat que fos una de les famílies més riques de la vila. Son pare havia estat Batle l'any 1840 i es mostrà moderat tirant a l'esquerra, son germà Pere Josep, era cunyat de Joan Albis, els quals, fent colla amb Guillem Cifre de Colonya, enfortien el Partit Republicà. Quan els republicans guanyen les eleccions, Mn. Bartomeu, dia 13.12.1871, presenta la dimissió d'Ecònom, perquè veu que serà difícil poder dur l'església endavant i haver de combatre amb un germà. Renúncia que fou acceptada i son successor serà Mn. Joan Cifre, que serà conegut amb el nom de "Rector Cusset".

Palma Imprenta de D. Felipe Guasp 1861, edició facsímil editada a Petra l'any 1981; *D. Gabriel Mariano Ribas, Pbro. Religiosas hijas de la Misericordia Registro I Año 1856*. Petra 1983; *Escritos*, Petra 1983; *Documentos II (1861-1873)* Petra 1988; *Documentos III (1814-1842)* Petra 1989; *Documentos IV (1843)* Petra 1989; *Documentos V (1844-1855)* Petra 1989. També el mateix any, en la mateixa impremta de Apóstol y Civilizador foren publicats els *Documentos 1826-1878* de la seva germana i cofundadora Sor Concepció de Sant Josep Ribas de Pina. Mn. Pere J. Llabrés i Martorell havia deixat a la impremta, ja corregida: *La iconografia de l'església de Pina (Mallorca) El programa de Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina*. Lleonard Muntaner Editor. Inca 2007.

(42) Capó, Josep. *El P. Francisco Molina, restaurador de la Congregación del Oratorio de San Felipe Neri en Mallorca*. Biblioteca Balear. Palma 1962. Cañellas, Antoni. "El Pare Francesc Molina i Guardiola (1825-1906) restaurador de la Congregació de l'Oratori a Mallorca", a *Comunicació* 1990; Vallori Rotger, Marc, CO. *El Pare Molina, C.O.* Taller Gràfic Ramon, Palma 2006.

Mn. Joan, ja en els darrers anys de sos estudis eclesiàstics, fou nomenat Catedràtic de llatí del nostre Seminari, i quan el Rector Mn. Pere Josep Llompart i Campins (1858-1893) estableix la Dependència del Seminari, espècie de menjador de segona, perquè els anys de Seminari no fossin massa costosos a les famílies, Mn. Joan n'és el primer Director, fins que l'any 1868 passà a Pollença, per problemes de salut. L'any 1874 es nomenat Vicari Ecònom. La situació política era molt vidriosa, per la gran força que tenia tota la nombrosa ala esquerrana que hi havia. Ell era bastant afí al partit carlí i s'alià amb qui sigui per defensar la restauració i la regeneració de la vida cristiana en son poble, per això sofrí moltíssim. Patí dos esdeveniments molt luctuosos per a tot Mallorca, però que colpiren d'una manera especial els cristians de Pollença: la profanació de l'església del Puig de Maria i el sacrilegi comès en el Sagrari de la parròquia.

Per contrarrestar tota aquesta força que anava minant la religiositat dels pollencins, Mn. Joan treballà molt i bé, ajuntant forces per fer catecisme a la vila i a molts d'altres indrets de la fora vila pollencina, fundà escoles diürnes i nocturnes per a fer créixer la instrucció de grans i de petits, multiplicà les associacions religioses, tant per afavorir la difusió de la vida cristiana com també per dignificar el culte de les diferents esglésies de la vila: Parròquia, Sant Domingo, Monti-sion, Sant Jordi, Roser Vell, Calvari, Puig... Promogué la predicació de la Santa Missió, creà les Conferències de Sant Vicenç de Paül per atendre els necessitats.

Eren anys difícil per a Pollença, basta veure el que ens diu el glosador Joan Aguiló i Serena l'any 1889: "A Pollença passen ja / de mil que se'n són anats / perquè estan desesperats / sense feina ni menjà / i un altre mil hi ha / qui ja estan apareyats/ en poré per a partir / i si tots heu fan així / tot Pollença fojirà."⁴³

Mn. Cifre va saber donar resposta a les necessitats del moment, sense estalviar ni temps ni salut en profit dels seus germans pollencins. Bé ho reconeix la nota necrològica publicada en el bolletí del Bisbat i sobretot l'article necrològic que publicà Mn. Miquel Costa i Llobera⁴⁴. Certs autors han volgut interpretar tota la feina feta per aquest benemèrit capellà com una lluita contra l'acció humanitària i cívica que féu el Partit Republicà Pollencí encapçalat per Guillem Cifre de Colonya. És una manera d'interpretar les coses, de la qual un testimoni directe, com era Miquel Costa i Llobera, no combrega i ens mostra un exemplar sacerdot, lliurat en cos i ànima a la vida parroquial, mortificat en extrem, savi en les ciències eclesiàstiques, confessor prudent,

(43) Serra Busquets Sebastià. "L'emigració mallorquina: una perspectiva històrica", a *Les migracions*, Quaderns de Cultura fi de segle núm. 6, Ajuntament de Palma 1989, pàg. 40.

(44) BOBM 1897, pàg. 296, Miquel Costa i Llobera: "El Rdo. D. Juan Cifre, bosquejo necrológico", a *Obres Completes* Biblioteca Perenne. Barcelona 1947, pàg. 851-857.

adorador de l'Eucaristia, d'un fort caràcter acompanyat d'una voluntat d'acer, d'un geni curt, que havia aconseguit dominar admirablement.

Mn. Gabriel Pujol i Miquel (1849-1924)

Aquest capellà, nascut a Muro un 24 d'agost, en el si d'una família pagesa, passà al Seminari per estudiar, rebia la tonsura l'any 1874 i era ordenat prevere dia 10.06.1876 de mans del Bisbe Mateu Jaume. Restà a Muro fins que l'any 1878 fou enviat com a Vicari in Capite de Llubí fins l'any 1886, que passà a Alaró com a Vicari Ecònom, per passar a sa Pobra com a Rector l'any 1887, on restà fins a la mort, que li arribà dia 11.12.1924.

L'exemplaritat sacerdotal, el grau de vida espiritual que feia, l'entrega generosa i persistent als feligresos i a les coses del poble i de la parròquia, ens han estat explicades pel servent de Déu Mn. Antoni Aguiló Valls en la *Semblanza del Rdo. D. Gabriel Pujol y Miquel Párroco de la Villa de La Puebla*, publicació feta l'any 1969 per l'Ajuntament d'aquella vila, i que ara la postulació de la Causa de Don Toni Toniet torna a imprimir i serà presentada dia 30.01.2010. Sempre m'ha semblat que entre el Rector Pujol i el Vicari Toniet hi havia el paral·lisme que tenim entre el rector Balley i el Vicari Vianney a Ecully, ambdós s'animaven a entregar-se a Déu, a donar-se de bon de veres en profit de les ànimes que els foren confiades.

Sacerdots nascuts en la segona meitat del s. XIX

Mossèn Miquel Costa i Llobera (1854-1922)

L'eximi poeta de les nostres lletres té obert el procés de canonització, i cal veure'l com a Servent de Déu. No crec que faci falta aportar gaire informació sobre la seva persona, ja que Mn. Bartomeu Torres i Gost, en múltiples articles i opuscles ha estudiat el tema i en l'obra *Miguel Costa y Llobera 1854-1922. Itinerario espiritual de un poeta*, editat a la Biblioteca Balmes l'any 1971, ens n'ha ofert una imatge prou entenedora.

Mossèn Antoni Aguiló i Valls (1885-1976)

El Servent de Déu Mn. Antoni Aguiló, conegut a sa Pobra com Don Toni Toniet, també ha estat estudiat, en els aspectes històrics. La postulació de la causa en va donant testimoni contínuament. Hi ha la biografia, escrita per l'historiador pobler Rafel Socias Tugores: *Mn. Antoni Aguiló Valls (1885-1976). Vida i obra*, publicada per l'Associació Amics de D. Toni Toniet, sa Pobra 2007.

P. Gaspar Munar i Oliver (1899-1987)

Aquest Missioner dels Sagrats Cors, nascut a Pina a les acabatalles del segle XIX, entrà al Seminari l'any 1910 i l'any 1916 començava el Noviciat en la Congregació mallorquina. De 1939 a 1967 fou professor de Teologia Moral en el Seminari de Mallorca i són molts els preveres que l'hem conegut i hem

vist la seva vida. Té començat el procés de Canonització i el P. Josep Nicolau i Bauçà, l'any 1989, donà a la impremta, Taller Gràfic Ramon, la seva biografia: *El P. Gaspar Munar, Misionero de los Sagrados Corazones*.

Nascuts en el segle XX

Mn. Pere Bonnín i Bonnín (14.07.1903 - 03.05.1955)

Don Pere Bonnín serà el darrer capellà que posarem en el nostre llistat, ja va néixer en el segle XX. Son itinerari espiritual és semblant al de tants i tants preveres de la nostra Església, i son itinerari pastoral també. Ordenat prevere dia 18.12.1926 quedà com a adscrit a la parròquia de Manacor, pastoralment va treballar als oratoris forans de Son Sureda i ses Cabanasses, fou Rector del temple de Sant Roc, passà com a Regent a Sant Llorenç, en fou Ecònom, retorna a Manacor com a Vicari de la parròquia, treballa per dotar la barriada, ara dita de Crist Rei, d'un temple per poder donar millor servei espiritual a la gent. L'any 1950 és beneït el temple, que l'any següent serà convertit en parròquia i ell son primer Vicari Ecònom. Treballa amb seny i amb passió en el camp de l'Acció Catòlica, ja sigui amb els Joves, ja sigui amb els Homes; haurà de posar mà per ajudar els militars, establerts en aquells moments a Manacor, i així ho fa. Tota la gent va poder veure en ell un home després dels interessos materials, donat amb cos i ànima a la feligresia que li era encomanada i sa mort fou sentida i plorada per tota la ciutat de Manacor, que encara ara recorda el bon rector. Morí acabats de complir els 52 anys, són nombrosos els estudis, articles i col·laboracions que s'han escrit parlant dels diferents aspectes de la seva vida sacerdotal, entre ells: Fuster, Gabriel: *Semblanza del Reverendo Don Pedro Bonnín Bonnín Primer Ecónomo de la Parroquia de Cristo Rey de Manacor*. Impremta Mossèn Alcover, Palma de Mallorca 1960.